

Početna Izdvojeno

Marija Braut – velika umjetnica koja je ovjekovječila i živjela Zagreb

Objavio Ivica Buljan - 1. studenoga 2024.

Like 39

Facebook

Twitter

Pinterest

WhatsApp

Foto: Miroslav Vajdić / Flickr / [CC BY-SA 2.0](#)

Radeći po zadatku i po ljubavi i družeći se s ljudima najrazličitijih orijentacija i sklonosti, a pretežno upravo s umjetnicima, prihvatila je otvorenost i nesputanost pristupa, uvidjela šanse stilskog pluralizma i nedogmatične estetike, te se znala prepustiti energetske silnicama prizora ili modela, kazao je Tonko Maroević, kao jedan od autora izložbe održane u povodu 85. rođendana Marije Braut u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 2014. godine

Piše: Ivica Buljan

Fotografija me znala dovesti u najneobičnija stanja i na najneobičnija mjesta. Da nisam radila to što sam radila, nikad ne bih vidjela Ameriku. Pa ipak, bila sam u New Yorku i postavila samostalnu izložbu na Trećoj Aveniji. Nije to mala stvar, kazala je svojevremeno u intervju portalu voxfeminae.net Marija Braut, jedno od najznačajnijih imena hrvatske fotografije.

Ova velika fotografkinja koju je povjesničar umjetnosti Ivo Šimat Banov nazvao Mare lotalica ostavila je Zagrebu, svom gradu, nemjerljivo bogatstvo kroz svoj fotografski opus s čime se slažu brojne njezine kolege i povjesničari umjetnosti, koji su o njoj govorili samo s velikim respektom i pohvalama njenom radu.

Marija Braut i Miroslav Vajdić \ Foto: Miroslav Vajdić / Flickr / [CC BY-SA 2.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/)

“Radeći po zadatku i po ljubavi i družeći se s ljudima najrazličitijih orijentacija i sklonosti, a pretežno upravo s umjetnicima, prihvatila je otvorenost i nesputanost pristupa, uvidjela šanse stilskog pluralizma i nedogmatične estetike, te se znala prepustiti energetske silnicama prizora ili modela”, kazao je Tonko Maroević, kao jedan od autora izložbe održane u povodu 85.

rođendana Marije Braut u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 2014. godine.

Poznata umjetnica Rada Vnuk će na svom blogu [Pod starim krovovima](#) zapisati kako je Marija Braut fotografija grada kao što su to i njezine fotografije Zagreba. "Marija je potpuno samosvojan lik, metafora slobode koja hoda ulicom i čijem pogledu ne izmiče nitko, niti išta što bi ukazalo na protok vremena. Marija je uvijek tu sa svojom svjetlosnom bilježnicom. Marija je zamalo svakodnevno na Gornjem gradu. Ovdje, baš "Pod starim krovovima", legendarnoj gostionici u kojoj su se častila imena hrvatskog društvenog, kulturnog i političkog života još od 1830. ili punih 178 godina. Danas nas Marija sve časti svojim fotografijama, svojim pogledom na vrijeme koje smo barem u trenutku proveli zajedno i uspjeli zadržati na Gornjem gradu. Velika dama svjetla naša je Marija Braut", navodi između ostalog Vnuk u povodu jedne od izložbi Marije Braut.

"Dobri duh Zagreba", "prva dama hrvatske fotografije", samo su neka od imena koja se vežu uz Mariju Braut, navodi povjesničarka umjetnica i jedna od autorica izložbi Marije Braut Iva Prosoli, dodajući kako ju najbolje oslikava upravo naziv Mare lotalica.

"I baš tako, lutajući, već više od četrdeset godina Marija Braut neumorno upoznaje Zagreb. Gledajući njezine fotografije možemo osjetiti i njezino kretanje, one su snimke tihog promatrača, nenametljive, bez glasnog komentara. Male bilješke o gradu. Nakon samih početaka u ateljeu velikana fotografije Toše Dabca. Dobro je poznata priča, kako ju je baš Tošo Dabac poslao s fotoaparatom na ulicu i rekao joj jednostavno: snimaj! I tako je i bilo. Upravo Zagreb bila je tema najvećeg broja njezinih izložbi,

ona je autorica fotografija u nekoliko monografija o Zagrebu. Kroz sve ove godine Zagreb je, možemo reći, u potpunosti i posvojila, njezine su fotografije ne samo dokumenti grada, već i dokumenti njezine ljubavi prema njemu", ističe Iva Prosoli.

Kako navode kritičari Marija Braut nije tek puki fotografski kroničar Zagreba za svih onih dugih desetljeća dvadesetog stoljeća od kada se bavi fotografijom i zadivljuje svojim talentom. Njezin rad ustvari dešifrira vrijeme u kojem putem fotografije estetski proširuje njegovu stvarnost i značenje.

Marija Braut, koja se djevojački prezivala Kračun rođena je u Celju 7. kolovoza 1929., jedna je od najznačajnijih umjetničkih nasljednica tzv. Zagrebačke škole fotografije. U Zagreb se doselila 1941. te je tu maturirala i započela studij arhitekture.

Fotografijom se počela baviti 1967. u ateljeu Toše Dabca, najprije kao učenica, a poslije i suradnica toga našega najpoznatijega predstavnika tzv. Zagrebačke škole fotografije. Prvu samostalnu izložbu imala je

1969. u galeriji zagrebačkoga Studentskoga centra, a iste godine postaje i članicom ULUPUH-a.

O svom odnosu s Tošom Dabcem i na upit zašto ju je Tošo Dabac uveo u svijet fotografije za voxfeminae.net je kazala: "Zato što smo bili dobri, on je bio moj vjenčani kum. Znala sam ga još od kad sam išla u srednju školu. Prije nego što sam se počela baviti fotografijom, kod njega sam upoznala svog prvog muža. Zagledala sam se u njega i to je bilo to. Tek kasnije sam počela raditi. Tošo je imao jedan zanimljiv pristup, bio je precizan, ali nikad me nije kritizirao. Znao je ponekad reći: 'Ja bih to drugačije', ali nije govorio da nije dobro. On nije držao tečajeve fotografije,

jednostavno mi je dao aparat u ruke i ja sam radila. Danas postoje tečajevi digitalne fotografije i mislim da su potrebni, ali to nije moj svijet.”

Marija Braut radila je u Galerijama grada Zagreba (današnjem Muzeju suvremene umjetnosti), za čije je potrebe snimala slike za kataloge te portrete mnogih umjetnika. Od 1972. djelovala je kao samostalna umjetnica. Svoje umjetničke fotografije izlagala je na više od stotinu samostalnih i skupnih izložbi, a mnoge su joj fotografije objavljivane i u novinama te specijaliziranim časopisima. Kao fotografkinja je surađivala i s mnogim hrvatskim kazalištima i festivalima, primjerice Hrvatskim narodnim kazalištem u Zagrebu, Zagrebačkim kazalištem mladih, Gradskim dramskim kazalištem Gavella i Satiričkim kazalištem Kerempuh te Dubrovačkim ljetnim igrama.

O životu i umjetničkom radu Marije Braut snimljen je 2009. godine i dokumentarni film “Marija hoda tiho”, autorice Paule Bobanović.

U povodu premijere tog filma tada je za [Večernji list](#) skromna, kakva jest, izjavila: “Mislila sam, bit će prazno, možda pedesetak ljudi, a ono – krcato”. “To nije vedar film, ima sumornu notu baš kao i moj život; ničim se više ne da popraviti, kaj je tu je”, dodala je.

Marija Braut, unatoč tegobama i tragedijama koje su je pratile, rastave braka s poznatim novinarom Seadom Saračevićem i smrt sina, nije pokleknula pred životom nego je nastavila živjeti i stvarati. U samom filmu se prisjeća, kako je kao službena fotografkinja prilikom snimanja najskupljeg filma Jugoslavenske produkcije, Bitke na Sutjesci, s Richardom Burtonom popili bocu

votke, dok ih je Elisabeth Taylor, obadvoje ali i bocu, tražila po Sutjesci.

Ova sjajna umjetnica govorila je o svoja tri života: mladost, obitelj i samu sebe i ovako je to objasnila u intervju: Tri komada! Kad sam imala obitelj, bila sam njihova. Izašla sam iz Lada i bilo mi je žao, ali nisam htjela da moja djeca budu sama. Tako sam izabrala i provela sam mladost kod kuće, no nikad nisam požalila. Bilo nam je lijepo, vodili smo najnormalniji život. Onda sam kasnije vrijeme podredila sebi i svom radu. To nije ništa neobično, kazala aje te pojasnila zašto unatoč predanom radu, nikad nije dobili vlastiti foto atelier: Nikada, ali zašto nisam treba pitati neke druge ljude. Uvijek su drugi bili bliže. Molili smo da nam daju jedan studio u kojem bi radilo više fotografa, ali nisu imali sluha za naše potrebe. Imala sam svoju tamnu komoru, to je prvo što sam napravila i tamo sam radila-.

Marija Braut bila je i vrlo zanimljiva osoba pa tako je, prema dokumentarnom filmu "Marija hoda tiho" o njenom životu i radu, upravo ona bila prva Zagrepčanka koja je sredinom 1960-ih nosila traperice.

Posljednja velika izložba njezinih do tada nepoznatih i rjeđe izlaganih fotografija nazvana je Nepoznati Zagreb Marije Braut i priređena u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu 2014. godine. Njezine fotografije i na tisuće negativa čuvaju se u zbirkama mnogih zagrebačkih muzeja, u Muzeju grada Zagreba, Muzeju za umjetnost i obrt, Muzeju suvremene umjetnosti i Hrvatskom državnom arhivu, Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, Ministarstvu obrane Republike Hrvatske i drugdje.

Marija Braut dobitnica je mnogih nagrada i priznanja, među kojima i nagrade Grada Zagreba (1972.) i nagrade za životno djelo Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (2008.).

Umrla je 2015. u Zagrebu u 86. godini života. Bila je legenda i nezaobilazno ime u povijesti hrvatske umjetničke fotografije.

—

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti

Agencije za elektroničke medije

